

óskipt kr. 420.000, Lilju Jakobsdóttur f. h. Drífu Leonsdóttur kr. 45.000 og Sævari Carlsson kr. 25.000.

Eiga stefnendur sjóveðrétt í m/s Gísla Árna, RE 375, fyrir dæmdum fjárhæðum.

Dómi þessum ber að fullnægja innan 15 daga frá lögbirtingu hans að viðlagðri aðför að lögum.

Þriðjudaginn 5. júlí 1977.

Nr. 43/1974. **Franco Bonaretti**
(Sigurgeir Sigurjónsson hrl.)

gegn

Útvegsbanka Íslands
(Bogi Ingimarsson hrl.)

og

Loftleiðum h/f
(Gunnar Helgason hdl.)

og

Loftleiðir h/f
gegn

Franco Bonaretti.

Innheimta banka. Loftflutningar. Flugfarmbréf.
Skaðabótamál. Sératkvæði í héraði.

Dómur Hæstaréttar.

Mál þetta dæma hæstaréttardómararnir Magnús Þ. Torfason, Ármann Snævarr, Benedikt Sigurjónsson, Björn Sveinbjörnsson og Logi Einarsson.

Aðaláfrýjandi hefur áfrýjað málinu með stefnu 5. mars 1974. Krefst hann þess, að stefndi og gagnáfrýjandi verði óskipt dæmdir til að greiða honum 1.987.230 ítalskar lírir með 7% ársvöxtum frá 1. ágúst 1967 til 16. maí 1973, 9% ársvöxtum frá þeim degi til 15. júlí 1974 og 12% ársvöxtum

frá þeim degi til greiðsludags og svo málskostnað í héraði og fyrir Hæstarétti.

Gagnáfrýjandi hefur áfrýjað málinu með stefnu 18. apríl 1974. Krefst hann sýknu af kröfum aðaláfrýjanda og málskostnaðar úr hans hendi bæði í héraði og fyrir Hæstarétti.

Stefndi krefst staðfestingar hins áfrýjaða dóms og málskostnaðar fyrir Hæstarétti.

Fyrir Hæstarétt hafa verið lögð nokkur ný gögn.

I.

Svo sem greint er í hinum áfrýjaða dómi, beiddist aðaláfrýjandi þess af stefnda með bréfum 18. og 31. maí, 26. júní og 3. júlí 1967, að hann innheimti fjórar kröfur á hendur Inga Þorsteinssyni í Reykjavík. Kröfur þessar voru vegna jafnmargra vörusendinga frá fyrirtækinu CRM (Calzifici Riuniti, Milano) í Milano. Í hverri sendingu voru 5 kassar af nylonsokkum. Í innheimtubeiðnum var lýst, hvernig vörurnar voru merktar, tekið fram, að þær væru sendar í flugi og getið númera flugfarmbréfa. Er komið fram, að vörurnar voru sendar frá Milano með flugfélaginu SABENA, og voru flugfarmbréfin rituð á eyðublað þess. Í flugfarmbréfunum var tekið fram, að SABENA ætti að flytja vörurnar til Bruxelles, LUXAIR þaðan til Luxemburg, en LOFTLEIÐIR h.f. þaðan til Reykjavíkur. Öll flugfarmbréfin voru gefin út af Franco Bonaretti Air Services, þ. e. aðaláfrýjanda máls þessa sem umboðsmanni/miðlara (agent/courtier) fyrir CRM sem sendanda vörunnar. Í öllum flugfarmbréfunum var stefndi tilgreindur sem viðtakandi vörunnar á ákvörðunarstað. Þar sagði og, að einnig skyldi tilkynna Inga Þorsteinssyni um komu vörunnar. Ekki greindu flugfarmbréfin verð vörunnar, en greint var í þeim um flutningskostnað og önnur gjöld, sem viðtakanda bæri að greiða vegna flutningsins. Öll voru flugfarmbréfin gefin út í þremur eintökum auk afrita, svo sem gert er ráð fyrir í 6. gr. Varsjársamningsins um loftflutninga 12. október 1929 ásamt viðbótarsamningi 28. september 1955, sbr. lög nr. 41/1949 og lög nr. 46/1956.

Í innheimtubréfum aðaláfrýjanda til stefnda var þess

beiðst, að vörurnar og hjálögð skjöl yrðu aðeins afhent Inga Þorsteinssyni gegn greiðslu á fjárhæðum, sem voru nánar tilgreindar. Námu fjárhæðirnar, sem innheimta átti, alls 2.439.950 ítölskum lírum.

Innheimtubeiðnunum fylgdu afrit flugfarmbréfa SABENA, að því er virðist nr. 8 og nr. 12, en engin önnur skjöl. Var sérstaklega tekið fram, að vörureikningar og pökkunarskrár væru send til Inga Þorsteinssonar. Fjárhæðir þeirra vörureikninga, sem liggja frammi í málinu, eru hinar sömu og greindar voru í innheimtubeiðnum aðaláfrýjanda til stefnda. Auk þessara vörureikninga eru komnir fram í málinu aðrir vörureikningar til Inga Þorsteinssonar, svo sem greinir í héraðsdómi, samhljóða hinum fyrrgreindu að öðru leyti en því, að reikningsfjárhæðir þeirra nema samtals aðeins 813.330 ítölskum lírum. Aðaláfrýjandi hefur að vísu haldið því fram fyrir Hæstarétti, að CRM hafi aðeins sent Inga reikningseyðublöð, sem Ingi hafi síðar sjálfur ritað eins og hina réttu vörureikninga, en með lægri fjárhæðum. Þessi staðhæfing aðaláfrýjanda er þó ósönnuð, og verður því lagt til grundvallar í málinu, að CRM hafi einnig sent hina lægri reikninga, eins og afdráttarlaust var viðurkennt fyrir héraðsdómi.

Ekki greiddi Ingi Þorsteinsson innheimtur þær, sem aðaláfrýjandi fól stefnda. Bæði áður og um sama leyti og vörusendingarnar bárust hafði Ingi hins vegar fengið nokkur leyfi fyrir yfirfærslu gjaldeyris til CRM. Gjaldreyri samkvæmt þeim leyfum fékk hann afgreiddan hjá gjaldeyrisdeild stefnda í ávísunum. Virðist Ingi síðar með skírskotun til þessara yfirfærslna hafa lagt tvo hinna fyrrnefndu lægri, og að því er telja verður röngu, vörureikninga fyrir gjaldeyrisdeild stefnda og fengið þá ástimplaða um, að afgreiða mætti vörur þær, sem þar greindi. Tveimur hinna röngu vörureikninga framvísaði hann hjá gjaldeyriseftirliti Seðlabankans og fékk stimpil þess á þá. Jafnframt þessu greiddi Ingi gagnáfrýjanda, Loftleiðum h/f, flutningskostnað vörusendingarinnar og fékk þá afhent eintak nr. 2 af flugfarmbréfunum. Flugfarmbréfin ásamt hinum ástimpluðu röngu vöru-

reikningum lagði hann síðan fyrir tollyfirvöld, greiddi að flutningsgjöld samkvæmt þeim og fékk skjölin stimpluð um tollgreiðslu. Gegn framvísun framangreindra skjala þannig stimplaðra fékk hann síðan vörurnar afhentar hjá gagnáfrýjanda. Innheimturnar frá aðaláfrýjanda greiddi hann aldrei, og tilkynnti stefndi aðaláfrýjanda þetta í bréfi 22. desember 1967 svo og að vörurnar, sem um var að tefla, hefðu verið afhentar Inga gegn frumriti flugfarmbréfanna.

Aðaláfrýjandi sækir í máli þessu stefnda og gagnáfrýjanda um 1.987.230 ítalskar lírur, en það er mismunur þeirra fjárhæða, sem hann fól stefnda að innheimta, 2.439.950 ítalskar lírur, og þess, er seljandi varanna CRM telur sig hafa fengið greitt fyrir þær frá Inga Þorsteinssyni, 452.720 ítalskar lírur.

II.

Aðaláfrýjandi reisir dómkröfur sínar á hendur stefnda á því, að stefnda hafi orðið á mistök við innheimtu þeirra krafna á hendur Inga Þorsteinssyni, sem honum var falin. Hafi hann orðið þess valdandi með stimplun á áðurgreinda vörureikninga, að vörurnar samkvæmt flugfarmbréfum voru afhentar, án þess að greiðsla hefði fengist í samræmi við innheimtubeiðnirnar.

Svo sem áður var greint, stimplaði gjaldeyrisdeild stefnda ekki alla hina röngu vörureikninga, heldur aðeins tvo þeirra. Er því rökstuðningur fyrir kröfugerð aðaláfrýjanda á hendur stefnda eigi í samræmi við staðreyndir máls að því leyti.

Ekki er annað komið fram en að stefndi hafi með eðlilegum hætti reynt að innheimta hjá Inga Þorsteinssyni þær fjárhæðir, sem greindi í innheimtubeiðnum aðaláfrýjanda. Gagnáfrýjandi afhenti að vísu Inga Þorsteinssyni flugfarmbréf nr. 2 svo og vörurnar, án þess að Ingi greiddi innheimtuna hjá stefnda, en ekki verður séð, að þetta hafi verið gert með heimild stefnda sem viðtakanda vörunnar. Ekki verður heldur talið, að starfsmönnum gjaldeyrisdeildar stefnda hafi mátt vera ljóst af útliti hinna tveggja röngu vörureikninga CRM, er þeir stimpluðu, eða af öðrum ástæðum, að kröfur vegna sama varnings, en annarra fjárhæða, væru á þessum

tíma til innheimtu hjá innheimtudeild stefnda. Ber þegar af þessum ástæðum að staðfesta héraðsdóm að því er stefnda varðar.

Rétt þykir, að aðaláfrýjandi greiði stefnda 75.000 krónur í málskostnað fyrir Hæstarétti.

III.

Aðaláfrýjandi reisir kröfur sínar á hendur gagnáfrýjanda á því, að gagnáfrýjanda hafi verið óheimilt að afhenda vörurnar nema gegn framvísun eintaks nr. 3 af flugfarmbréfunum. Þetta eintak hafi aðaláfrýjandi hins vegar haft undir höndum og hafi hann ekki samþykkt, að vörurnar væru afhentar svo sem gert var. Aðaláfrýjandi hefur sérstaklega andmælt, að gaumur verði gefinn að þeim varnarástæðum gagnáfrýjanda, að aðaláfrýjandi sé ekki réttur sakaraðili og að bótakrafa, ef einhver hefði verið, sé niður fallin samkvæmt b lið 10. gr. flutningsskilmálanna í flugfarmbréfunum, sbr. 1. tl. 29. gr. Varsjársamningsins. Hafi hvorug þessi varnarástæða verið höfð uppi í héraði.

Gagnáfrýjandi heldur því fram, að hann hafi í hvívetna farið rétt að varðandi afhendingu varningsins, og enn fremur sé ósannað, að aðaláfrýjandi eða CRM, sendandi varningsins, hafi orðið fyrir tjóni.

I héraði hreyfði gagnáfrýjandi ekki þeirri málsástæðu, að krafa á hendur sér væri niður fallin. Eru ekki skilyrði til þess samkvæmt 45. gr. laga nr. 75/1973, að sú vörn verði höfð uppi fyrir Hæstarétti. Gagnáfrýjandi orðaði að vísu eigi skýrlega fyrir héraðsdómi þá varnarástæðu, að aðaláfrýjandi væri ekki réttur sóknaraðili málsins. Hann hreyfði því þó, að nánar bæri að leiða í ljós, hvernig háttað væri sambandi aðaláfrýjanda og CRM. Þykir hann, eins og á stendur, geta haft uppi þá málsvörn, að aðaláfrýjandi sé ekki réttur aðili máls.

Gagnáfrýjandi afhenti varning þann, sem í málinu greinir, á ákvörðunarstað hans. Á það verður því ekki fallist með aðaláfrýjanda, að gagnáfrýjanda hafi borið vegna ákvæða 12. gr. Varsjársamningsins að gera afhendingu eintaks nr.

3 af flugfarmbréfunum að skilyrði fyrir afhendingu vörunnar. Segir afdráttarlaust í 13. gr. samningsins, að með þeirri undantekningu, er um ræðir í 4. tl. 12. gr., megi viðtakandi krefjast þess, þegar vara er komin á ákvörðunarstað, að sér sé fengið flugfarmbréfið, þ. e. eintak nr. 2, svo og varan gegn greiðslu þeirrar upphæðar, sem á vörunni hvílir og efndum á öllum flutningsskilyrðum, sem um ræðir í flugfarmbréfinu. Hins vegar afhenti gagnáfrýjandi Inga Þorsteinssyni flugfarmbréfin svo og varninginn sjálfan, en eigi stefnda, sem var viðtakandi varningsins samkvæmt skýrum ákvæðum flugfarmbréfanna. Ekki hefur verið sýnt fram á, að stefndi hafi heimilað Inga að veita flugfarmbréfunum eða varningnum viðtöku. Fór því gagnáfrýjandi ekki rétt að, er hann afhenti Inga varninginn, og skiptir ekki máli, þótt átt hafi að gera honum aðvart um komu vörunnar.

Áður er greint, að flugfarmbréfin tilgreindu CRM sem sendanda varningsins og að aðaláfrýjandi undirritaði þau í umboði hans. Aðaláfrýjandi var því ekki aðili flutningssamningsins, heldur CRM. Þar sem aðaláfrýjandi hefur ekki sýnt fram á, að hann sé af öðrum ástæðum réttur aðili til að sækja gagnáfrýjanda um bætur vegna rangrar afhendingar varningsins, ber að taka sýknukröfu gagnáfrýjanda til greina.

Rétt er, að aðaláfrýjandi greiði gagnáfrýjanda 100.000 krónur í málskostnað í héraði og fyrir Hæstarétti.

D ó m s o r ð :

Hinn áfrýjaði dómur á að vera óraskaður að því er varðar stefnda, Útvegsbanka Íslands.

Gagnáfrýjandi, Loftleiðir h/f, á að vera sýkn af kröfum aðaláfrýjanda, Franco Bonaretti, í málinu.

Aðaláfrýjandi greiði stefnda 75.000 krónur í málskostnað fyrir Hæstarétti og gagnáfrýjanda 100.000 krónur í málskostnað í héraði og fyrir Hæstarétti.

Dóminum ber að fullnægja að viðlagðri aðfór að lögum.

Dómur sjó- og verslunardóms Reykjavíkur 24. janúar 1974.

Mál þetta, sem tekið var til dóms í dag, hefur Sigurgeir Sigurjónsson hæstaréttarlögmaður f. h. Franco Bonaretti, Via Giuseppi Ferrari 12, Milano, Ítalíu, höfðað fyrir sjó- og verslunardóminum með stefnu, birtri 29. og 30. apríl 1971, á hendur Útvegsbanka Íslands og Loftleiðum h/f, báðum í Reykjavík, til greiðslu in solidum á Lit. 1.987.230 með 1% dráttarvöxtum á mánuði eða broti úr mánuði frá 1. ágúst 1967 til greiðsludags og málskostnaði að skaðlausu eftir mati dómsins.

Dómkröfur stefndu eru þær, að þeir verði algerlega sýknaðir af öllum kröfum stefnanda í máli þessu og stefnanda verði gert að innna af hendi riflegan málskostnað þeim til handa.

Sættir hafa verið reyndar í máli þessu, en án árangurs.

Stefnandi hefur áður, eða með stefnu útgefinni 17. október 1969, höfðað mál fyrir sjó- og verslunardóminum út af þessari sömu kröfu, og lauk því með frávísunardómi hinn 17. nóvember 1970. Eigi var sá dómur kærður til Hæstaréttar, heldur var málinu stefnt inn aftur.

Stefnandi kveður málavexti vera þá, að með bréfum, dags. 18. og 31. maí, 26. júní og 3. júlí 1967, hafi firmað Franco Bonaretti, Milano, Ítalíu, falið Útvegsbanka Íslands að innheimta andvirði fjögurra sendinga af nælonsokkum. Með bréfum þessum fylgdu 4 afrit af flugfarmskírteinum varðandi þessar sendingar og samkvæmt fyrirmælum frá Franco Bonaretti til bankans þá hafi aðeins mátt afhenda vörur þessar gegn greiðslu C.O.D. (cash on delivery) á Lit. alls 2.439.950 til stefnanda. Vörur þessar hafi verið sendar í flugfragt í gegnum Bruxelles (Sabena) — Luxembourg (Luxair) — Reykjavík (Loftleiðir).

Samkvæmt skjölum þeim, er fyrir liggja í málinu, hafi nefndar vörur verið sendar af Franco Bonaretti f. h. firmans Calzifici Riuniti, Milano, með flugfarmskírteinum að fjárhæð Lit. 2.439.950. Á framangreind bréf til Útvegsbanka Íslands hafi verið rituð sérstök fyrirmæli til bankans um að afhenda ekki vöruna nema gegn greiðslu á nefndri upphæð. Svo virðist hins vegar sem Calzifici Riuniti hafi sent reikninga beint til kaupanda, hr. Inga Þorsteinssonar. Hafi það verið 4 reikningar, sem merktir hafa verið á sama hátt og fyrrnefnd flugfarmskírteini, en aðeins að upphæð Lit. 813.330. Bankinn hafi með bréfi til stefnanda, dags. 11. október 1967, viðurkennt að hafa tekið að sér að innheimta Lit. 2.439.950.

Samkvæmt upplýsingum, sem stefnandi hafi fengið frá seljanda nefndra vara, Calzifici Riuniti, þá hafi ástæðan til þess, að nefndir reikningar að upphæð Lit. 813.330 hafi verið sendir beint til Inga Þorsteinssonar, verið sú, að Ingi hafi beðið seljanda að senda sér þessa reikninga að þessari upphæð, þar sem hann hafi talið sig þurfa á þeim að halda af „administrative“ ástæðum. Séu þessar ráðstafanir nefnds Inga og seljanda vörunnar stefnanda algerlega óviðkomandi, enda hafi stefnandi engin afskipti haft af útbúnaði eða gerð þessara reikninga með hinni lægri upphæð. Með þessa reikninga í höndum hafi svo nefndur Ingi Þorsteinsson farið til stefnda Útvegsbanka Íslands og tekist að fá þá stimplaða af bankanum svo og af gjaldeyriseftirlitinu, en á sama tíma hafi bankinn ekki gætt þess, að hann hafi haft til innheimtu vegna sömu vörusendingar kröfu að upphæð Lit. 2.439.950, en nefndur Ingi hafi greitt bankanum aðeins Lit. 452.720, þannig að ógreiddar eftirstöðvar hinna upphaflegu krafna, sem bankinn hafi tekið að sér að innheimta fyrir stefnanda, nemi nú stefnufjárhæðinni, Lit. 1.987.230. Með fyrrefnda reikninga í höndum, stimplaða af Útvegsbankanum, hafi svo nefndur Ingi greitt innflutningsgjöld af vörunum og tekist á þann hátt að fá vöruna afhenta úr höndum stefnda Loftleiða h/f.

Með bréfi, dags. 30. október 1970, frá lögmanni stefnanda til lögmanns stefnda Útvegsbanka Íslands segir m. a. svo: „Í stefnu málsins var af vangá talið, að stefnandi hefði fengið greiddar Lit. 813.330. Þetta er hins vegar ekki rétt. Sú upphæð, sem umbjóðandi minn hefur fengið greiddar, var aðeins Lit. 452.720, og leiðréttist þetta hér með.“

Stefnandi rökstyður dómkröfur sínar með því, að samkvæmt 6. gr. laga nr. 41/1949 um gildistöku alþjóðasamnings um samræmingu nokkurra reglna varðandi loftflutninga milli landa, sbr. 102. gr. laga nr. 34/1964 um loftferðir, sé flugfarmskirteini gefið út af sendanda í þrem eintökum og skuli þriðja eintakið undirritað af flytjanda og skuli því skilað til sendanda, þegar tekið hafi verið við vörunum, þ. e. a. s., þegar flytjandi hefur tekið við vörunum. Þriðja eintakið sé því móttökukvittun til sendanda fyrir vörunum, þar sem í því sé viðurkenning fyrir móttökunni. Jafnframt sé þetta eintak flugfarmskirteinisins heimildarbréf viðtakanda til þess að krefjast afhendingar vörunnar á ákvörðunarstað, en þetta komi m. a. fram í ákvæðum 12. gr., 3. og 4. tölul., laga nr. 41/1949, sbr. 108. gr., 2. mgr., laga nr. 34/1964 og 13. gr. laga nr. 41/1949, sbr. 109. gr. laga nr. 34/

1964. Sendandi í umræddu tilviki hafi verið Franco Bonaretti, flytjandi stefndi Loftleiðir h/f og viðtakandi stefndi Útvegsbanki Íslands, Reykjavík. Tekur stefnandi skýrt fram, að seljandi vörunnar, Calzifici Riuniti, Milano, hafi ekki verið aðili að flutnings-samningunum og því engan ráðstöfunarrétt haft á vörunum né heldur hr. Ingi Þorsteinsson, sem einungis hafi átt að tilkynna um komu varanna.

Stefnandi getur þess enn fremur, að samkvæmt 15. gr., 3. tölul., laga nr. 41/1949, sbr. lög nr. 46/1956, megi gefa út framseljanlegt flugfarmskírteini, en í umræddu tilviki hafi verið stimplað á flugfarmskírteinin ekki framseljanleg (non negotiable). Hafi því verið sérstök ástæða fyrir flytjanda, stefnda Loftleiðir h/f, að gæta sín að afhenda vöruna einungis réttum aðilja, þ. e. viðtakanda hennar, Útvegsbanka Íslands. Virðist ljóst, að stefndi Loftleiðir h/f hafi með því að afhenda umræddar vörur hr. Inga Þorsteinssyni, einungis gegn stimpluðum reikningum seljanda, bakað sér bótaskyldu gagnvart sendanda, stefnanda Franco Bonaretti, á tjóni hans. Útvegsbanki Íslands hafi haft til innheimtu, eins og áður segir, kröfu að fjárhæð Lit. 2.439.950 fyrir umræddar vörur og hafi bankanum því verið óheimilt að merkja reikninga þá, er hr. Ingi Þorsteinsson framvísaði, með orðunum „Má afgreiða“, gegn greiðslu á aðeins Lit. 813.330 (mun eiga að vera Lit. 452.720 samkvæmt síðari leiðréttingu lögmanns stefnanda í fyrrgreindu bréfi hans frá 30. október 1970). Hafi bankinn með þessu bakað sér samábyrgð með stefnda Loftleiðum h/f.

Að endingu bendir stefnandi á kröfum sínum til áréttingar, að í prentuðum skilmálum stefnda Útvegsbanka Íslands varðandi þessa erlendu innheimtu, sem bankinn tekur að sér, þá segi berum orðum í 11. gr. í hinum svokölluðu „General Conditions“, að bankinn samþykki ekki, að sendendur vara stíli vörusendingar á nafn bankans, m. a. vegna þeirrar áhættu, sem slíkt geti haft fyrir bankann fjárhagslega. Í máli því, sem hér sé um að ræða, hafi flugfarmbréfin verið stíluð beint á stefnda Útvegsbanka Íslands. Stefndi Útvegsbankinn hafi tekið að sér fyrirvaralaust gagnvart stefnanda að innheimta kröfurnar, sem flugfarmbréfunum hafi fylgt, þannig að stefndi Útvegsbankinn geti ekki nú borið fyrir sig skilmálana í þessum „General Conditions“ bankans. En af þessu leiði einnig, að stefndi Útvegsbankinn beri ábyrgð á öllu því tjóni, sem stefnandi hefur orðið fyrir í sambandi við vörusendingu þessa.

Stefndi Útvegsbanki Íslands rökstyður sýknukröfu sína með

því, að stefnandi máls þessa hafi sent stefnda Útvegsbankanum 4 innheimtubeiðnir á hr. Inga Þorsteinsson, samtals að upphæð Lit. 2.439.950. Innheimtubeiðnum þessum hafi einungis fylgt afrit (copy) af flugfarmskirteinum, en engir vörureikningar. Áftur á móti beri innheimtubeiðni stefnanda það með sér, að vörureikningar o. fl. sé sent beint til hr. Inga Þorsteinssonar. Innheimtudeild Útvegsbankans hafi tilkynnt fyrrnefndum Inga um innheimtur þessar og honum jafnframt verið tilkynnt, að honum bæri að framvísa vörureikningum, þegar hann greiddi innheimturnar. Títtnefndur Ingi hafi marglofað að greiða innheimturnar, en efndir engar orðið. Þar af leiðandi hafi hann aldrei framvísað neinum vörureikningum við innheimtudeild Útvegsbankans. Þess í stað hafi hann snúið sér til gjaldeyrisdeildar stefnda Útvegsbankans og keypt þar á tímabilinu frá 25. maí 1967 til 18. júlí s. á. gjaldeyri að upphæð samtals Lit. 813.330 til greiðslu á fjórum reikningum frá Calzifici Riuniti, Milano, sem námu þeirri fjárhæð. Gegn framvísun þessara reikninga, sem gjaldeyrisdeild Útvegsbankans hafi stimplað um greiðslu, hafi nefndur Ingi fengið tollafgreiddar og afhentar þær vörur, sem stefnandi máls þessa hafi falið innheimtudeild Útvegsbankans að innheimta, enda sé nú augljóst, að innheimtubeiðnir stefnanda, sem sendar hafi verið innheimtudeild Útvegsbankans, og vörureikningar Calzifici Riuniti, Milano, sem sendir hafi verið beint til Inga Þorsteinssonar, hafi hvort tveggja verið vegna sömu vörusendingar. Lögmaður stefnanda meini, að Ingi Þorsteinsson hafi ætlað „að sleppa betur með greiðslu innflutningstolla“, eins og þetta sé orðað í stefnu (þ. e. í fyrra málinu). Stefnda Útvegsbankanum virðist hins vegar ljóst, að tilgangur þeirra þremminganna, stefnanda, Inga Þorsteinssonar og Calzifici Riuniti, Milano, hafi verið sá að aðstoða Inga Þorsteinsson við stórkostleg tollsvik. Krafa stefnanda á hendur Inga Þorsteinssyni hafi numið samkvæmt innheimtubeiðnum hans Lit. 2.439.950. Reikningar þeir, sem Calzifici Riuniti, Milano, hafi sent Inga beint og hann fengið vörurnar tollafgreiddar eftir, hafi verið samtals að upphæð Lit. 813.330. Mismunurinn sé því Lit. 1.626.620, eða ísl. kr. 227.727. Ef til vill hafi tilgangur stefnanda og umbjóðanda hans, Calzifici Riuniti, Milano, einnig verið sá að draga Útvegsbankann á sviksamlegan hátt inn í viðskipti þessi í þeim tilgangi einum að gera hann skaðabótaskyldan. Það sé rangt hjá lögmanni stefnanda í stefnu, að Ingi Þorsteinsson hafi greitt reikninga Calzifici Riuniti, Milano, hjá Útvegsbankanum. Hið rétta

sé, að Ingi hafi keypt gjaldeyri hjá Útvegsbankanum og sjálfur sent greiðsluna til Calzifici Riuniti, Milano. Varðandi það, sem haldið er fram í stefnu, að Útvegsbankanum hafi verið óheimilt að stimpla reikninga þá, sem Ingi Þorsteinsson hafi framvísað frá Calzifici Riuniti, Milano, með orðunum „Má afgreiða“, fái þessi fullyrðing engan veginn staðist. Innheimtubeiðni frá stefnanda hafi ekki á nokkurn hátt getað takmarkað heimild Útvegsbankans til að selja Inga Þorsteinssyni gjaldeyri til greiðslu á reikningum frá Calzifici Riuniti, Milano, enda hafi Útvegsbankinn enga ástæðu haft til að ætla, að hér hafi raunverulega verið um sömu kröfu að ræða.

Varðandi framangreinda skilmála, sem gjaldeyrisbankarnir hafi sett (General Conditions), þá bendir stefndi Útvegsbanki Íslands á það, að skilmálar þessir séu settir vegna hagsmuna bankanna sjálfra fyrst og fremst. Sé því fráleitt, að stefnandi geti byggt skaðabótakröfu sína á frávikum, sem bankarnir sjálfir kunni að gera frá þessum skilmálum.

Af því, sem fram er komið í málinu, virðist stefnda Loftleiðum h/f, að hér hafi verið um að ræða ætlað brot á gjaldeyrislöggjöfinni og hugsanlega öðrum sérrefsilögum. Mótmælir hann kröfugerð stefnanda á hendur Loftleiðum h/f. Loftleiðir h/f hafi verið í góðri trú, þegar það hafi afhent vörurnar, vegna þess að aðrir opinberir aðilar hafi þegar verið búnir að leggja blessun sína á þau skjöl, sem vörurnar hafi verið afhentar gegn. Tilskilin afgreiðsluskjöl hafi verið stimpluð og merkt á þann hátt, að greitt hafi verið fyrir vörurnar og aðflutningsgjöld af þeim greidd. Að endingu bendir þessi stefndi á, að stefnandi hafi alls ekki sannað tjón sitt í máli þessu, en það sé grundvallaratriði, ef hann vilji fá eitthvað tjón bætt. Varðandi sérreglur laga nr. 41/1949 og 34/1964 þá telur þessi stefndi þau ekki eiga við í þessu máli, eins og hér sé allt í pottinn búið.

Frá því að mál þetta var dæmt hér fyrir dómi hið fyrra sinni, hafa nokkur ný gögn verið lögð fram í því, svo sem staðfest endurrit farmskírteinis nr. 3, vörureikningar Calzifici Riuniti með hærri upphæðum o. fl., með fyllri upplýsingum en áður lágu fyrir, þannig að grundvöllur þykir vera fyrir efnisdómi í því nú. Að vísu hefur eigi af hálfu stefnanda þrátt fyrir kröfu stefnda Loftleiða h/f enn verið gefin fullnægjandi skýring á því að mati dómsins, hvornig á því stendur, að vörureikningar þeir, sem sendir voru Inga Þorsteinssyni, hljóða um miklum mun lægri fjárhæð en stefndu eru krafðir um í málinu.

Í því sambandi þykir rétt að geta þess, að Ingi Þorsteinsson hvarf af landi brott til Tansaníu, þegar áður en hinn fyrri dómur (frávísunardómur) í máli þessu var kveðinn upp, og hefur ekki, svo vitað sé, komið til landsins síðan, og hefur því ekki reynst unnt að leiða hann fyrir dóm í máli þessu til skýrslugjafar.

Fallast ber á það með stefnanda, að farmflytjanda, Loftleiðum h/f, var aðeins heimilt að afhenda vörurnar gegn frumriti farmskírteinis nr. 3. Útvegsbanki Íslands afhenti Inga Þorsteinsyni ekki þetta farmbréf, enda upplýst, að það er enn í vörslum stefnanda og hefur verið það allan tímann samkvæmt upplýsingum lögmanns stefnanda við munnlegan flutning málsins. Ber því að sýkna stefnda Útvegsbanka Íslands af kröfum stefnanda í máli þessu þegar af þeirri ástæðu. Útvegsbanki Íslands var gagnvart stefnanda í fullum rétti til þess að selja Inga Þorsteinsyni ávísanir í erlendum gjaldeyri samkvæmt reikningum Calzifici Riuniti, Milano, og bar engin skylda til að bera reikninga Calzifici Riuniti, Milano, saman við innheimtubeiðni stefnanda í máli þessu. Stimpill Útvegsbanka Íslands á reikninga Calzifici Riuniti, Milano, skerti ekki rétt stefnanda að neinu leyti.

Eins og að framan er skýrt, bar farmflytjanda, Loftleiðum h/f, að gæta þess að afhenda ekki umdeildar vörur nema gegn frumriti farmskírteinis nr. 3, en þeir afhentu þær gegn afhendingu frumrits farmskírteinis nr. 2. Af þessum sökum eru þeir ábyrgir gagnvart stefnanda fyrir sannanlegu tjóni, sem hann kann að hafa orðið fyrir.

Fram hefur komið í málinu, að stefnandi, vörumiðlunarfyritækið Franco Bonaretti, er umboðsmaður vöruseljanda, Calzifici Riuniti, Milano, og er Franco Bonaretti því ábyrgur gagnvart umbjóðanda sínum fyrir því tjóni, sem hann verður fyrir vegna yfirsjóunar farmflytjanda. Það skiptir ekki máli, þótt frumrit farmskírteina hafi verið stimpluð af tollyfirvöldum, því að sá stimpill er farmsendanda óviðkomandi, enda aðeins ætlaður til þess að tryggja skil á aðflutningsgjöldum til tollyfirvalda. Í máli þessu nema fjórir vöruheikningar, sbr. dómsskj. nr. 11, 12, 13 og 14, samtals að upphæð ítalskar lírur 813.330, sem er mun lægri en upphæð sú, er Útvegsbanka Íslands var falið að innheimta fyrir stefnanda. Þar að auki liggja frammi fjórir vöruheikningar, sbr. dómsskj. nr. 41, 42, 43 og 44, samtals að fjárhæð ítalskar lírur 2.439.950.

Þar sem umbjóðandi stefnanda hefur með útgáfu ósamhljóða

reikninga ruglað sönnunargögnum í máli þessu, þykir hann ekki hafa sannað tjón, er nemi hærri upphæðinni. Samkvæmt þessu verður ekki séð, að tjón það, sem stefnandi ber ábyrgð á vegna vanrækslu farmflytjanda, sé meira en mismunurinn á framlögðum reikningum Calzifici Riuniti, Milano, ítölskum lírum 813.330, og greiðslum þeim, sem fyrir þá hafa komið, ítalskar lírur 452.720, eða samtals ítalskar lírur 360.610. Ber því að dæma stefnda Loftleiðir h/f til að greiða stefnanda framangreinda fjárhæð, ítalskar lírur 360.610 með vöxtum, sem þykja hæfilega ákveðnir 7% ársvextir frá 1. ágúst 1967 til 16. maí 1973 og 9% ársvextir frá þeim degi til greiðsludags.

Eftir þessum úrslitum ber að dæma stefnanda til að greiða stefnda Útvegsbanka Íslands málskostnað, sem þykir hæfilega ákveðinn kr. 15.000. Eftir atvikum þykir rétt, að málskostnaður falli niður gagnvart Loftleiðum h/f.

Guðmundur Skaftason, löggiltur endurskoðandi, og Jóhann J. Ólafsson forstjóri kváðu upp dóm þennan.

Dómsorð:

Stefndi Útvegsbanki Íslands á að vera sýkn af kröfum stefnanda, Sigurgeirs Sigurjónssonar hæstaréttarlögmanns f. h. Franco Bonaretti, í máli þessu.

Stefndi Loftleiðir h/f greiði stefnanda ítalskar lírur 360.610 ásamt 7% ársvöxtum frá 1. ágúst 1967 til 16. maí 1973 og 9% ársvöxtum frá þeim degi til greiðsludags.

Stefnandi greiði stefnda Útvegsbanka Íslands kr. 15.000 í málskostnað. Málskostnaður gagnvart Loftleiðum h/f fellur niður.

Dómi þessum ber að fullnægja innan 15 daga frá lögbirtingu hans að viðlagðri aðför að lögum.

Sératkvæði

dómsformanns Valgarðs Kristjánssonar.

Mál það, sem hér liggur fyrir til dómsúrlausnar, hefur áður verið til meðferðar fyrir þessum dómi, og lyktaði því þá með frávísunardómi, uppkveðnum 17. nóvember 1970, vegna vanreifunar. Eins og fyrr greinir, var frávísunardómurinn ekki kærður til Hæstaréttar, heldur var málinu stefnt fyrir sjó- og verslunardóminn að nýju. Frá því að málið var dæmt hið fyrra sinni samkvæmt framansögðu, hafa verið lögð fram nokkur ný gögn í því með fyllri upplýsingum en áður lágu fyrir um sum atriði

þess. Hins vegar er jafnóljóst og fyrr, hvernig á því stendur, að vörureikningar þeir, sem sendir voru Inga Þorsteinssyni, hljóða um miklum mun lægri fjárhæð en stefndu eru krafðir um í máli þessu, þrátt fyrir kröfu stefnda Loftleiða h/f um, að þetta verði upplýst.

Þykir hér vera um slíkan sönnunarskort að ræða um réttmæti dómkröfunnar, að valda eigi sýknu hinna stefndu.

Eftir atvikum þykir rétt, að málskostnaður falli niður.

Dómsorð:

Stefndu, Útvegsbanki Íslands og Loftleiðir h/f, eiga að vera sýknir af kröfum stefnanda í máli þessu.

Málskostnaður fellur niður.

Föstudaginn 15. júlí 1977.

Nr. 58/1975. **A/B Skånska Cementgjuteriet**

(Guðmundur Skaftason hrl.)

gegn

Reykjavíkurbörn

(Jón G. Tómasson hrl.).

Verksamningur. Gengi. Sératkvæði.

Dómur Hæstaréttar.

Mál þetta dæma hæstaréttardómararnir Magnús Þ. Torfason, Armann Snævarr, Björn Sveinbjörnsson, Logi Einarsson og Þór Vilhjálmsson.

Afrýjandi hefur áfrýjað máli þessu með stefnu 9. maí 1975. Krefst hann þess „aðallega, að stefndi verði dæmdur til að greiða sér í íslenskum krónum jafnvirði sænskra króna 431.682.00 eins og það verður á greiðsludegi, miðað við raunverulegt sölugengi sænsku krónunnar við íslenska gjald-eyrishanka, með 9% ársvöxtum frá 1. janúar 1971 og til 19. mars sama ár, 8½% ársvöxtum frá þeim degi til 23. apríl